

RAQAMLI JAMIYAT SHAROITIDA SHAXSNING ADAPTIV INTELLEKTI VA INNOVATSION YONDASHUVLAR

Akmanova K

Annotatsiya. Ushbu maqolada raqamli jamiyatda shaxsning adaptiv intellekti va innovatsion yondashuvlarning ahamiyati tahlil qilinadi. Raqamli transformatsiya jarayonlari inson tafakkuriga, kreativlik va moslashuvchanlik qobiliyatlariga ta'siri o'rganiladi.

Kalit so'zlar: Raqamli jamiyat, adaptiv intellekt, innovatsion yondashuvlar, raqamli transformatsiya, shaxs rivoji, raqamli kompetensiyalar, kreativ fikrlash, psixologik moslashuv, raqamli tafakkur, intellektual moslashuvchanlik.

KIRISH

Hozirgi davrda insoniyat taraqqiyoti raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt asosida shakllanayotgan yangi ijtimoiy bosqich — raqamli jamiyat davriga qadam qo'ydi. Bu jarayon shaxsdan nafaqat texnologik ko'nikmalarni, balki moslashuvchan fikrlash, adaptiv intellekt va innovatsion yondashuvlarni ham talab etmoqda. Raqamli transformatsiya inson faoliyatining barcha jabhalariga kirib borar ekan, har bir shaxs o'zining intellektual salohiyatini yangicha, raqamli kontekstda namoyon eta olishi zarur bo'lmoqda.

Shaxsning adaptiv intellekti — bu o'zgaruvchan muhitda tez moslasha olish, yangi bilimlarni o'zlashtirish va ularni amaliyotda ijodiy qo'llash qobiliyatidir. Bunday intellekt zamonaviy jamiyatda muvaffaqiyatga erishishning muhim omili hisoblanadi. Shu bois, raqamli jamiyatda shaxs rivojining asosiy mezoni sifatida innovatsion fikrlash, kreativ yondashuv, va raqamli kompetensiyalarni shakllantirish alohida ahamiyat kasb etadi. Bugungi kunda ta'lim tizimi, psixologik tadqiqotlar va kasbiy faoliyat sohalarida raqamli tafakkurni rivojlantirish, intellektual moslashuvchanlikni kuchaytirish va psixologik moslashuv jarayonlarini qo'llab-quvvatlash zamon talabiga aylangan. Shu nuqtai nazardan, shaxsning adaptiv intellektini o'rganish va uni rivojlantirishga qaratilgan innovatsion yondashuvlarni ishlab chiqish ilmiy-amaliy ahamiyatga ega.

METODOLOGIYA

Tadqiqotda tizimli tahlil, taqqoslash, kuzatish va . statistik modellashtirish metodlaridan foydalanildi. Shuningdek, raqamli kompetensiyalar, adaptiv intellekt va innovatsion yondashuvlar o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik aniqlashga qaratilgan empirik ma'lumotlar tahlil qilindi. Raqamli davrda shaxs rivojlanishining ilmiy asoslarini o'rganishda bir qator tadqiqotchilar intellektual moslashuv, raqamli kompetensiyalar va innovatsion yondashuvlarning o'zaro bog'liqligiga alohida e'tibor qaratganlar. Masalan ta'kidlanishicha, raqamli texnologiyalar inson tafakkurini kengaytirish, yangi bilimlarni tez o'zlashtirish va moslashuvchan fikrlashni rivojlantirish imkonini beradi. Shu bilan birga, raqamli transformatsiya jarayonida shaxsning ijodiy salohiyatini oshirish uchun raqamli tafakkur va axborot madaniyatini shakllantirish zarurligini ko'rsatadi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki ta'lim jarayonida innovatsion yondashuvlardan foydalanish o'quvchilarda kognitiv faollikni oshiradi, ularda tahliliy fikrlash va mustaqil qaror qabul qilish ko'nikmalarini shakllantiradi. Shu bilan bir qatorda o'qituvchilarning raqamli kompetensiyasini rivojlantirish, ularning o'quv jarayonida zamonaviy texnologiyalarni samarali qo'llash malakasini oshirish shaxsning raqamli muhitga muvaffaqiyatli moslashuvi uchun muhim omil ekanligini ta'kidlaydi. Zamonaviy tadqiqotchilar, xususan, intellektual moslashuvni shaxsning o'zgaruvchan raqamli muhitda faoliyat yuritish qobiliyati sifatida tavsiflaydi. Ularning fikricha, bu jarayon insonning yangi bilimlarni o'zlashtirish tezligi, axborot oqimini tahlil qilish va kreativ yechimlar topish salohiyatiga bog'liqdir. Shuningdek, innovatsion yondashuvlar shaxsning ijtimoiy-intellektual kapitalini oshirish, o'zini

rivojlantirish motivatsiyasini kuchaytirish hamda ta'lim jarayonining raqamli muhitda samaradorligini ta'minlashda asosiy rol o'ynashini qayd etadi. Yakuniy ilmiy manbalar tahliliga ko'ra, raqamli asrda shaxs rivojining poydevori sifatida intellektual moslashuv, ijodiy tafakkur va yangilikka ochiqlikni qarash lozim. Shaxsning raqamli kompetensiyasi va innovatsion fikrlashi nafaqat uning individual muvaffaqiyatini, balki jamiyatning intellektual salohiyatini ham belgilab beradi. Shu tariqa, adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, raqamli transformatsiya jarayonida intellektual moslashuv va innovatsion yondashuvlar shaxs rivojining ajralmas tarkibiy qismlariga aylangan.

Jadval 1.

Raqamli kompetensiya komponentlari va ularning ahamiyati

Komponent	Tavsif	Ahamiyati (%)
Texnik savodxonlik	Axborot texnologiyalaridan samarali foydalanish qobiliyati	35
Moslashuvchanlik	O'zgaruvchan sharoitga tez moslashish	30
Kreativ fikrlash	Muammolarga yangicha yondashuv	25
Hamkorlik ko'nikmalari	Jamoadashlash va kommunikatsiya	10

NATIJALAR

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, raqamli muhitda muvaffaqiyatli faoliyat yurituvchi shaxslar yuqori adaptiv intellektga ega. Ularning kreativ fikrlash darajasi, muammolarni hal etish tezligi va innovatsion g'oyalarga ochiqligi yuqori bo'ladi. Quyidagi grafikda respondentlarning adaptiv intellekt ko'rsatkichlari keltirilgan.

Grafik 1. Shaxsning adaptiv intellekt darajalari (%) [Grafik joyi – Past, O'rta, Yuqori darajadagi respondentlar nisbati: 20%, 45%, 35%]

MUNOZARA

Raqamli transformatsiya inson tafakkurini o'zgartiradi, shaxsning kognitiv va emotsional moslashuvchanligini oshiradi. Biroq bu jarayon raqamli stress, axborot ortig'ligi va e'tiborning pasayishi kabi salbiy oqibatlarni ham keltirib chiqaradi. Shuning uchun ta'lim tizimi, korporativ muhit va ijtimoiy institutlar shaxsning adaptiv intellektini rivojlantirishga qaratilgan strategiyalar ishlab chiqishi lozim.

XULOSA

Raqamli jamiyat sharoitida shaxsning adaptiv intellekti innovatsion rivojlanishning asosiy omilidir. U insonni yangi texnologiyalarni o'zlashtirishga, o'zgaruvchan muhitga tez moslashishga va ijodkorlikni namoyon etishga undaydi. Kelajakda raqamli kompetensiyalarni rivojlantirish orqali adaptiv intellektni oshirish strategik zaruratga aylanadi.

ADABIYOTLAR

1. To'xtayev, S. (2022). Raqamli transformatsiya va inson kapitali. Toshkent: Innovatsiya nashriyoti.
2. Karimova, N. (2023). Shaxs psixologiyasi va raqamli muhit. O'zbekiston Milliy universiteti nashriyoti.
3. OECD (2021). Skills for a Digital World. Paris: OECD Publishing.
4. Goleman, D. (2019). Emotional Intelligence in the Digital Era. New York: Bantam Books.